

Проза

**Герасименко Катерина Віталіївна
(факультет іноземних мов, гр. ЯЕ-41)**

ФІЛМЕР

Насправі над опануванням мистецтва польоту працювали тисячі людей- чи то висуваючи припущення, чи проводячи експерименти- допоки нарешті знадобився лише один стрімкий порив людського розуму, аби завершити роботу. Проте неблаганна несправедливість громадської думки вирішила, що з усіх цих тисяч лише один чоловік, до того ж той, хто жодного разу не літав, має бути визнаний першовідкривачем, так само як вона визнала Ватта винахідником парової енергії, а Стефенсона- парового двигуна. Але можна з упевненістю заявити, що жодне з цих імен не було вшановане настільки абсурдно та трагічно, як ім'я бідолашного Філмера, сором'язливого інтелектуала, що вирішив проблему, над якою увесь світ розгублено на трохи налякано розмірковував протягом багатьох поколінь, чоловіка, що натиснув кнопку, яка змінила мирний світ, способи ведення війни та майже всі умови людського життя і щастя. Ще ніколи мізерність ученого порівняно з величністю його відкриття не здавалася більш приголомшливою. Більшість фактів стосовно Філмера є та, скоріш за все, залишаться невідомими (адже Босуелл* не писав про таких як Філмер), проте інформація щодо головних подій його життя, включно з останніми, є доволі точною, до того ж листи, записи та випадкові згадування допомагають уявити загальну картину. І якщо скласти до купи різні часточки, історія життя та смерті Філмера постане перед нами такою.

Першою достовірною згадкою про Філмера в історії є документ, а саме його заява про вступ на платне відділення фізичного факультету в Урядових лабораторіях Університету Південного Кенсінгтону, у якій він описує себе як сина «військового чоботаря» («латача», як кажуть у народі) з Дувру, та перелічує високі результати складених ним екзаменів з хімії та математики. Відкинувши власну гідність, він прагне покращення цих знань, розповідаючи про свою бідність та скруту, та пише про лабораторію як про «біль» своїх прагнень (замість «ціль»), і завдяки цій помилці його бажання присвятити себе виключно точним наукам здавалося ще палкішим. Підпис на документі вказував на те, що Філмер отримав жаданий шанс, проте до недавнього часу не вдавалося знайти жодної згадки стосовно його успіхів у державному закладі.

Однак зараз стало відомим, що, незважаючи на його відвертий ентузіазм стосовно дослідницької роботи, ще до завершення першого року навчання Філмера спокусила можливість дещо збільшити свій дохід, і він залишив лабораторію та отримував дев'ять пенсів на годину, ставши одним з працівників, що робили розрахунки для відомого Професора під час його широких досліджень в області геліофізики- досліджень, що й досі є дилемою для астрономів. Стосовно наступних семи років життя Філмера відсутня будь-яка інформація, окрім списків Лондонського університету, з яких видно, що він поступово

* Джеймс Босуелл — шотландський письменник, чия книга «Життя Семюела Джонсона» вважається найкращою біографією, написаною англійською мовою.

наближався до отримання ступеня бакалавра одразу з математики та хімії. Ніхто не знає, де та як він жив, хоча досить імовірно, що він продовжував давати уроки, одночасно приділяючи час власним необхідним заняттям. А потім, як це не дивно, він згадується у листах поета Артура Гікса.

«Ти пам'ятаєш Філмера,- писав Гікс у листі до свого друга Венса,- Він анітрохи не змінився, те саме вороже буркотіння та гидке підборіддя- і як йому тільки вдається завжди не голитися по три дні?- вкупі зі злодійкуватою поведінкою підлабузника; навіть його піджак і завжди потертий комірець з роками взагалі не змінюються. Він писав щось у бібліотеці, і я зі співчуття підсів до нього, на що він навмисно образив мене, одразу ж заховавши свої замітки. Здається, ніби він проводить якесь надзвичайне дослідження і серед усіх інших саме мене - людину, чиї книжки видаються у Бодліанській бібліотеці - вважає здатним викрасти його результати. Він досягнув значних успіхів в університеті, проте розповідав про них так швидко, що ковтав слова, ніби побоюювався, що я перерву його, перш ніж він закінчить свою розповідь, а про отримання ступеня доктора наук говорив таким тоном, яким згадують хіба що про звичайну поїздку на таксі. Ніби кинувши мені виклик цим питанням, він також поцікавився, чим займаюся я, а сам нервово тримав руку на папірці, що приховував його безцінну ідею, намагаючись таким чином захистити від мене свої надії та сподівання.

«Поезія,- сказав він,- поезія. І які ж повчання ви вкладаєте у неї, Гікс?»

«І тут я побачив перед собою лише незрілого провінційного професора, щиро дякуючи Богові за те, що безтурботність, якою він наділив мене, не дозволила піти шляхом, що також привів би до вченого ступеня та спустошення...»

Я схилиюся до думки, що цей незначний, проте цікавий епізод відбувся із Філмером саме у час його відкриття або незадовго до нього. Гікс помилявся, передбачаючи для Філмера долю провінційного професора. Наступний пункт його біографії, що ми розглянемо,-лекція на тему «Гума та її замітники» у Спілці мистецтв - адже він керував великою фабрикою з виробництва пластичних матеріалів,- також відомо, що у той час він був членом Авіаційної спілки, хоча і не брав жодної участі в обговореннях, без сумніву, бажаючи здійснити свій видатний задум без зовнішньої допомоги. І протягом наступних двох років після тієї доповіді для Спілки мистецтв він поспіхом брав низку патентів та різними не досить гідними шляхами заявляв про завершення незвичайних досліджень, завдяки яким стало можливим побудувати літальний апарат. Перша офіційна інформація стосовно цього була надрукована у дешевій вечірній газеті, яку видавала агенція чоловіка, що жив із Філмером в одному будинку. Така квапливість після довгої напруженої таємничості могла бути спричинена марною панікою, коли Бутл- американський науковець-шарлатан- оголосив про свою ідею, яка помилково здалася Філмеру надто схожою на його власну.

Тож якою саме була ідея Філмера? Насправді вона є досить простою. До цього дослідження у галузі аеронавтики розділилися на два окремих напрямки - з одного боку аеростати, що були легшими за повітря, легко злітали і сідали досить безпечно, проте лишалися безпорадними перед поривами вітру, що їх підхоплювали. З іншого ж- літальні апарати, що літали лише в теорії,- величезні пласкі конструкції, що були важчими за

повітря, а злітали завдяки пропелерам та масивним двигунам, після чого у більшості випадків розбивалися за першої ж посадки. Проте, незважаючи на те, що неминуче падіння робило їх неприйнятними, вага літальних апаратів у теорії ставала перевагою, оскільки допомагала протистояти вітру, без чого повітряна навігація не мала б жодної практичної цінності. І саме Філмер винайшов спосіб, що міг поєднати такі різні і, здавалося б, несумісні переваги аеростатів та важких літальних апаратів в одному винаході, який за бажанням можна було робити чи то важчим, чи то легшим за повітря. Він взяв за зразок стискальний міхур у риб та повітряні порожнини птахів. Він розробив прилад, що складався зі стискальних та повністю непроникних балонів, які, розширюючись, могли з легкістю підняти апарат у повітря, а здуваючись під тиском складної «мускулатури», якою він оплів їх, могли повністю уміститися в каркас; ці балони трималися на побудованій ним величезній конструкції, що складалася з твердих порожнистих труб, повітря з яких під час зниження автоматично відкачувалося за допомогою особливого пристосування, і такий стан підтримувався так довго, як того бажав пілот. У цьому апараті не було ані крил, ані пропелерів, на відміну від попередніх аеропланів, а єдиним необхідним двигуном був компактний потужний прилад для стискання балонів, (з оповідання «Філмер» Г.Д.Уеллса)